

**Nader onderzoek vleermuizen
Kerkstraat 28 te Wilp**

Opdrachtgever

Hegeman Planontwikkeling BV
Hunneperkade 84
7418 BT

Hamabest BV

Postbus 676
7400 AR Deventer
Rostockstraat 12 A

T. 0570 – 63 81 81
F. 0570 – 60 82 72

info@hamabest.nl
www.hamabest.nl

Rapport

R11.240-JMW-F01
4 november 2011
22 pagina's

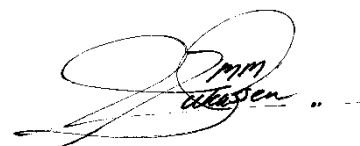
Auteur:

J.M. de Wever

Projectleider:

G.J.M.M. Lukassen

Autorisatie:

Nader onderzoek
vleermuizen

Kerkstraat 28
te Wilp

Projectgegevens

Locatiegegevens

Gebruik	: Horeca, wonen, agrarisch (voormalig)
Toekomstig gebruik	: Horeca, wonen en kinderopvang
Plaats	: Wilp
Voorgenomen activiteit	: Sloop/ verbouwen opstallen, bouw woning en kinderopvang

Veldbezoek

Datum veldinspectie	: Verschillende data 2011
---------------------	---------------------------

Adviseur Hamabest

: De heer G.J.M.M. Lukassen Mevrouw S. Bos

Samenvatting

Inleiding

In opdracht van Hegeman Planontwikkeling bv heeft Hamabest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied aan de Kerkstraat 28 te Wilp.

In het kader van de gewenste realisatie van een woning, kinderopvang, een hooiberg en de verbouwing van de bestaande horecagelegenheid én de daarmee samenhangende sloop van diverse opstallen is onderhavig onderzoek uitgevoerd.

Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavig nader onderzoek is de conclusie weergegeven in de rapportage 'Quickscan Flora en fauna, Kerkstraat 28 te Wilp, mei 2011, Hamabest BV'.

In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen aanbevolen, waarbij moet worden onderzocht of er verblijfplaatsen aanwezig zijn in de te slopen opstallen.

Onderzoek

Dit nader onderzoek is uitgevoerd op verschillende data in 2011, zowel in de avonduren om eventuele uitvliegers te kunnen waarnemen, als wel in de ochtenduren om exemplaren te kunnen waarnemen die terugkomen van het foerageren. Tevens is er tijdens de onderzoeken goed gelet op sporen, zoals urine en mest.

De weersomstandigheden waren ten tijde van de onderzoeken gunstig voor het kunnen aantreffen van vleermuizen.

Bevindingen

Er zijn bij de te slopen opstallen geen in- of uitvliegers waargenomen. Het plangebied en de directe omgeving wordt gebruikt als foerageergebied. Achter het boeiboord van de aanbouw is een vleermuis aangetroffen. Tevens lijken enkele vleermuizen gebruik te maken van een vliegroute.

Waargenomen vleermuizen			
Nederlandse naam	Locatie	Functie	Auditief (A)/ visueel (V)
Gewone dwergvleermuis	Gehele plangebied, rondom de kerk ten noorden van het plangebied en boven de oostelijk gelegen parkeerplaats. Tevens wordt de bomenlaan ten oosten van het plangebied ter oriëntatie gebruikt binnen de vliegroutes.	Vliegroute	A/V
	Boven de dijk en uiterwaarden ten zuiden van het plangebied.	Foerageergebied	A/V
	Achter het boeiboord van de zuidelijke aanbouw.	Tijdelijke schuilplaats/ verblijfplaats	V

Waargenomen vleermuizen			
Nederlandse naam	Locatie	Functie	Auditief (A)/ visueel (V)
Laatvlieger	Boven de parkeerplaats en boven de uiterwaarden ten oosten van het plangebied.	Vliegroute	A/V

Effecten

Door de sloop zal de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren gaan. De verwachting is dat de plaats maar door een enkel exemplaar wordt gebruikt en eveneens niet erg frequent. De plek betreft een zomer/ tussenverblijf. Kraam- of paar(winter)verblijven zijn niet aangetoond. Door het op tijd aanbieden van alternatieve zomerverblijven voor deze soort wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis komt dan niet in het geding.

Er gaat geen foerageergebied of een vliegroute verloren omdat de bomen in het zuiden van het plangebied worden gehandhaafd.

Conclusie

Onderstaande tabel geeft de conclusie weer die wordt getrokken naar aanleiding van de bevindingen.

Conclusie
Op één avond is een exemplaar van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in een holte achter het boeiboard van de aanbouw. Tijdens de overige onderzoeksdata zijn geen in- of uitvliegende exemplaren aangetroffen. Het plangebied en de directe omgeving wordt gebruikt als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De oostelijk gesitueerde bomen zijn onderdeel van een vliegroute voor de gewone dwergvleermuis, en naar alle waarschijnlijkheid ook voor de laatvlieger. Door het nemen van maatregelen, beschreven in hoofdstuk 4, kan overtreding van de flora- en faunawet worden voorkomen.
<i>Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er in de huidige situatie, met betrekking tot de voorgenomen activiteiten, <u>geen</u> procedurele gevolgen zijn te verwachten aangaande vleermuizen, mits voldaan wordt aan de in hoofdstuk 4 beschreven maatregelen.</i>

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doelstelling	7
2	Onderzoeksopzet.....	8
2.1	Deskresearch	8
2.2	Veldonderzoek.....	8
2.3	Gebiedsomschrijving	9
2.4	Gewenste toekomstige situatie.....	10
3	Bevindingen onderzoek	10
3.1	Bevindingen deskresearch.....	11
3.2	Bevindingen veldonderzoek	11
4	Effecten beoordeling	13
5	Conclusie en advies.....	15
5.1	Conclusie.....	15
5.2	Advies	15

Bijlagen:

- 1 Ecologie en wettelijk kader;
- 2 Kaart waargenomen vleermuizen;
- 3 Literatuurlijst.

1 Inleiding

In opdracht van Hegeman Planontwikkeling BV heeft Hamabest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied aan de Kerkstraat 28 te Wilp.

In het kader van de gewenste realisatie van een woning, kinderopvang, een hooiberg en de verbouwing van de bestaande horecagelegenheid én de daarmee samenhangende sloop van diverse opstallen is onderhavig onderzoek uitgevoerd.

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavig nader onderzoek is de conclusie weergegeven in de rapportage 'Quickscan Flora en fauna, Kerkstraat 28 te Wilp, mei 2011, Hamabest BV'.

In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen aanbevolen, waarbij moet worden onderzocht of er verblijfplaatsen aanwezig zijn in de te slopen opstallen.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de te slopen opstallen.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- Zijn er in de te slopen opstallen verblijfplaatsen aanwezig?
- Zijn er vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- Wat zijn de gevolgen van de ingrepen en welke (mitigerende of compenserende) maatregelen dienen eventueel genomen te worden?

2 Onderzoeksopzet

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door vleermuizen heeft er deskresearch plaatsgevonden en is het plangebied meerdere malen bezocht in diverse periodes en op diverse tijdstippen. Door de veldbezoeken uit te voeren op verschillende data en in verschillende periodes, kunnen de verschillende functies van de opstallen goed worden onderzocht.

2.1 Deskresearch

Als basis dient de rapportage van de quickscan flora en fauna van Hamabest BV. Tevens zijn beschikbare (digitale) verspreidingsatlassen en overige bronnen geraadpleegd.

2.2 Veldonderzoek

Tijdens de veldonderzoeken is met behulp van een batdetector (Pettersson D 240X), zaklamp, ladder, spiegeltje en een endoscoop zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het veldonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en verschillende onderzoeken in de ochtend- en avondschemer/nacht. Tijdens de visuele inspectie worden de opstallen en de toegankelijke gaten onderzocht op sporen die kunnen duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (auditief) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van de opstallen. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasonische geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound 4. Voor soorten van het Myotis geslacht is dit noodzakelijk om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. De ochtenduren worden gebruikt om terugkerende exemplaren te kunnen waarnemen. Voordat vleermuizen hun verblijfplaats binnengaan, zwermen ze nog een tijdje, soms wel een half uur, voor de invliegopening rond. Hierdoor zijn kolonies in de ochtend beter te traceren. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen.

De onderzoeken zijn uitgevoerd wanneer de weersomstandigheden gunstig waren om vleermuizen te kunnen waarnemen. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 11°C en de windkracht maximaal 5 Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

Als richtlijn wordt het 'Vleermuizenprotocol, maart 2010' gehanteerd, opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

De tabel hieronder geeft de onderzoeksdata en de weersomstandigheden van de veldbezoeken weer.

Datum	Tijdstip onderzoek	Weersgesteldheid
08-06-2011	Avond	16°C, droog, helder, zwakke wind
24-06-2011	Ochtend	17°C, half bewolkt, droog, windstil
20-07-2011	Ochtend	18°C, licht bewolkt, motregen, windstil
27-10-2011	Avond	12°C, zwaar bewolkt, droog, zwakke wind

2.3 Gebiedsomschrijving

In deze paragraaf wordt de onderzoekslocatie bondig beschreven. Op onderstaande afbeeldingen wordt het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden. Tijdens het veldbezoek is ook de directe omgeving van dit onderzoeksgebied bekeken.

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de rand van de bebouwde kom van het historische dorp Wilp en betreft het café 'De Kroon' met woonhuis en aanbouw (winkel en zaal), (voormalige) agrarische opstallen, een moestuin, een parkeerplaats en een paardenwei.

Het plangebied is gelegen tegen de dijk, met uitzicht op de IJssel. De directe omgeving bestaat uit de uiterwaarden van de IJssel, een kerk en de woonkern, graslanden en agrarische percelen.

De te slopen opstallen zijn merendeels enkelwandig, met uitzondering van de recentere bouwdelen van het café.

Afbeelding 1 en 2: Situering onderzochte gebied (bron: Atlas Groen Gelderland).

2.4 Gewenste toekomstige situatie

De initiatiefnemer is voornemens een woonhuis, een kinderopvang en een hooiberg te realiseren. Tevens zal het bestaande café worden verbouwd, maar de functie horeca behouden. De nieuwe bouwdelen van het café zullen worden gesloopt, evenals de overige voormalige agrarische opstallen. Het café zal worden verbouwd, onder andere intern en aan de gevels en het dak.

Het plangebied zal parkachtig worden ingericht, met onder andere een boomgaard en een paardenwei. Tevens zal de parkeerplaats worden aangepast en zal er een kinderspeelplaats worden gerealiseerd. Bovenstaande wordt hieronder weergegeven.

Afbeelding 3: Toekomstige gewenste situatie (bron: Hegeman planontwikkeling).

3 Bevindingen onderzoek

Hieronder worden de bevindingen van het nader onderzoek besproken, allereerst de bevindingen van de deskresearch en vervolgens de bevindingen van de veldonderzoeken.

3.1 Bevindingen deskresearch

In de rapportage van Hamabest BV wordt aangegeven dat het merendeel van de te slopen opstallen enkelmuurs zijn, met uitzondering van de later gerealiseerde gebouwen. Deze uitbouwen zijn goed toegankelijk voor gebouwbewonende vleermuizen, zoals de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis.

De overige opstallen zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

De zolder van het café is goed onderzocht op exemplaren en sporen, zoals afgebeten (dag)vlindervleugels, van de gewone grootoorvleermuis. Er zijn geen exemplaren of sporen aangetroffen. Er zijn binnen het plangebied geen bomen aanwezig die geschikt zijn om als verblijfplaats te dienen voor vleermuizen. Tevens worden er geen groenstructuren gekapt die een significant onderdeel kunnen uitmaken van een vlieg- of foerageerroute van vleermuizen. Vleermuizen zullen in het plangebied al foeragerend waargenomen kunnen worden.

Er worden in de geraadpleegde verspreidingsatlassen geen meldingen van vleermuizen gedaan binnen het kilometerhok. Volgens Zoogdierenatlas.nl komt de rosse vleermuis waarschijnlijk in een naastgelegen kilometer hok voor (nog niet gevalideerd).

3.2 Bevindingen veldonderzoek

Gedurende de schemeronderzoeken zijn de activiteiten van vleermuizen binnen het plangebied en de directe omgeving geobserveerd. Tevens zijn eventuele vliegroutes in kaart gebracht.

In bijlage 2 zijn de waarnemingen binnen en aangrenzend aan het plangebied op kaart weergegeven.

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn meerdere vleermuizen waargenomen binnen en in de directe omgeving van het plangebied. Het betrof hier exemplaren van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

Tijdens één avond (8 juni 2011) is een vleermuis in de aanbouw waargenomen. Het betrof een exemplaar van de gewone dwergvleermuis die zichtbaar was door een opening in de boeiconstructie van de zuidelijke aanbouw. Naar verwachting is dit geen frequent gebruikte verblijfplaats. Deze holte bevindt zich op ongeveer 2.75 meter hoog. De ruimten achter de boeidelen zijn (zo goed mogelijk) met een spiegeltje en endoscoop onderzocht op sporen. Deze zijn in en rondom de opening niet aangetroffen.

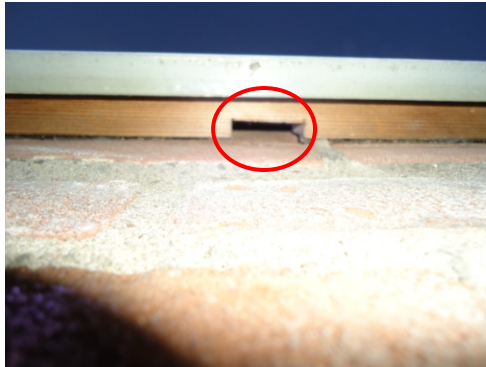

Foto: Invlieggat gewone dwergvleermuis.

De hierop volgende onderzoeken is de boeiconstructie herhaaldelijk onderzocht. Daarbij zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Ter plaatse van het invlieggat is tijdens de opvolgende onderzoeken een camera geplaatst om eventuele in- en uitvliegende exemplaren goed te kunnen vastleggen. Er zijn geen exemplaren waargenomen, niet tijdens de onderzoeken en eveneens niet tijdens het bestuderen van de filmfragmenten. Ook bij andere potentiële toegangsgaten zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen.

Er zijn geen baltsende vleermuizen waargenomen die kunnen duiden op een paar- en/of winterverblijf.

Foerageergebieden

De gewone dwergvleermuis is waargenomen in het gehele plangebied, maar de meeste exemplaren zijn waargenomen aan de zuidzijde van het plangebied, in de uiterwaarden. Ook bij de kerk zijn foeragerende vleermuizen waargenomen.

Vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken is een gedeelte van een vliegroute vastgesteld. De gewone dwergvleermuizen komen uit het zuiden aangevlogen en vliegen dan langs de bomenrij in het oosten verder naar hun foerageergebied. In de ochtenduren is het omgekeerde waar te nemen. Het is niet vastgesteld dat de laatvlieger ook gebruik maakt van deze route, maar dat is goed mogelijk.

4 Effecten beoordeling

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op de aanwezige flora en fauna in het plangebied getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

In het kader van de Flora- en faunawet is nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat vleermuizen opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang treft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren. Ten slotte wordt beoordeeld of vliegroutes zodanig worden aangetast dat de functionaliteit verloren gaat.

Vaste verblijfplaatsen

Tijdens één avond is een vleermuis in de aanbouw van het pand waargenomen. Het betrof een exemplaar van de gewone dwergvleermuis die zichtbaar was door een opening in de boeiconstructie van de zuidelijke aanbouw. Naar verwachting is dit geen frequent gebruikte verblijfplaats. Er zijn geen vleermuissporen in en rondom de deze holte aangetroffen. Tijdens de overige onderzoeken zijn binnen het gehele plangebied geen in- of uitvliegers waargenomen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken meerdere verblijfplaatsen binnen hun leefgebied. Er zijn geen baltsende vleermuizen aangetroffen. Uit de onderzoeken is niet gebleken dat vleermuizen het gebouw als kraam(kolonie)- of paar/winterlocatie gebruiken.

De eigenaar is voornemens om de aanbouw te slopen. Naar verwachting is de boeiconstructie, op basis van de veldgegevens, een niet significante locatie in het netwerk van vaste verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuizen. Om de verloren plek te compenseren kan in onderhavige situatie worden voldaan met het ophangen van een drietal speciale vleermuiskasten aan naastgelegen opstallen, die volgens de planvorming gehandhaafd zullen blijven, of nabij gesitueerde bomen. Deze vleermuiskasten dienen ter compensatie voor het verlies aan zomer(tussen)verblijven van de gewone dwergvleermuis. Deze kasten zijn zelf te maken (diverse sites op internet) of zijn te koop bij bijvoorbeeld vivara.nl of waveka.nl. Deze kasten kunnen eveneens dienen als kraamlocatie.

Bij het ophangen dienen de volgende punten in ogenschouw te worden genomen:

- De kast moet met de voorzijde naar het zonlicht (zuid of zuidwest) worden gehangen i.v.m. de warmte,
- op een rustige plek, met weinig verstoring,
- in de luwte.
- op een minimale hoogte van 3 meter
- Zorg voor een vrije aanvliegroute. Geen takken of bladeren voor de invliegopening of direct onder de kast.
- De kasten dienen ruim voor de aanvang van de werkzaamheden opgehangen te worden.
- De kast dient jaarlijks (wintermaanden) schoongemaakt te worden.

Wanneer de aanbouw wordt gesloopt is het van belang dat er geen vleermuizen aanwezig zijn. Dit kan door minimaal enkele dagen voor de werkzaamheden het microklimaat te verstoren door in de avonduren de boeiconstructies open te breken. Door de plek tochtig en toegankelijk te maken voor roofdieren zullen vleermuizen deze locatie niet meer kiezen.

Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis komt derhalve niet in het geding.

Foerageergebieden

Het plangebied en de directe omgeving worden gebruikt om te foerageren. Naar verwachting zal in de toekomstige situatie het areaal aan foerageergebied gelijk blijven, mede door de landschappelijke inpassing. De gewone dwergvleermuis is niet of nauwelijks gevoelig voor lichtverstoring tijdens het foerageren (bron: vleermuizenprotocol 2010). Eventueel verlies aan foerageerareaal kan zonder problemen worden opgevangen door omliggende percelen. Dit foerageergebied heeft geen significante betekenis voor het voortbestaan van vleermuissoorten.

Vliegroutes

Er zullen geen bomen worden gekapt die onderdeel uitmaken van een vliegroute. De voorgenomen ingrepen zullen niet tot gevolg hebben dat vleermuizen niet meer van en naar hun foerageergebied kunnen komen. Derhalve zijn er geen negatieve effecten te verwachten aangaande vliegroutes.

5 Conclusie en advies

Hieronder is de conclusie opgenomen over het feit of er, al dan niet, procedurele gevolgen zijn voor de voorgenen ingrepen in het plangebied aangaande vleermuizen. Tevens wordt er een kort advies gegeven.

5.1 Conclusie

Op basis van een nader onderzoek naar vleermuizen is beoordeeld of er voor de voorgenen ingrepen in het plangebied procedurele gevolgen zijn in het kader van de vigerende natuurwetgeving.

Conclusie

Op één avond is een exemplaar van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in een holte achter het boeiboord van de aanbouw. Tijdens de overige onderzoeksdata zijn geen in- of uitvliegende exemplaren aangetroffen. Het plangebied en de directe omgeving wordt gebruikt als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De oostelijk gesitueerde bomen zijn onderdeel van een vliegroute voor de gewone dwergvleermuis, en naar alle waarschijnlijkheid ook voor de laatvlieger. Door het nemen van maatregelen, beschreven in hoofdstuk 4, kan overtreding van de flora- en faunawet worden voorkomen.

Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er in de huidige situatie, met betrekking tot de voorgenen activiteiten, geen procedurele gevolgen zijn te verwachten aangaande vleermuizen, mits voldaan wordt aan de in hoofdstuk 4 beschreven maatregelen.

Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood.

5.2 Advies

Tijdens de sloop van de aanbouw dienen de versturende effecten (geluid en licht) van de werkzaamheden zo beperkt mogelijk te worden gehouden. Het gebruik van (felle) bouwlampen is onwenselijk.

In de nieuwe situatie kan (vrijblijvend) rekening worden gehouden met vleermuizen door spouwmuren toegankelijk te maken, door bijvoorbeeld stootvoegen open te houden. Hierdoor kunnen nieuwe verblijfplaatsen worden gecreëerd.

Bij de toekomstige inrichting van het plangebied kan rekening worden gehouden met het stimuleren van natuurwaarden. Bij nieuwe beplanting (heggen, heesters en bomen) is het gebruik van inlandse, bloem- en vruchtdragende soorten aan te bevelen. Gebruik van inlandse soorten is vooral voor insecten en daarmee ook voor vleermuizen zeer geschikt.

BIJLAGE 1

ECOLOGIE EN WETTELIJK KADER

Ecologie

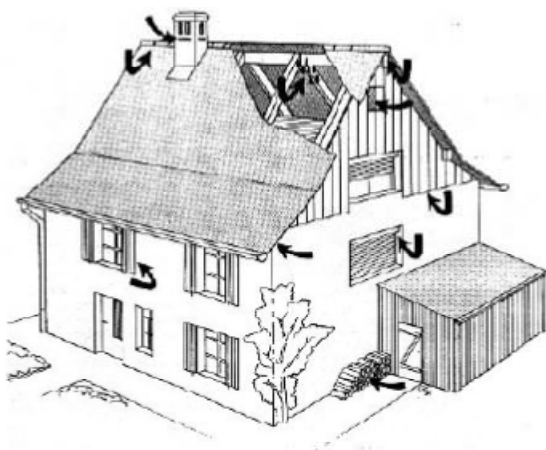
Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt.

Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Waar zitten vleermuizen in gebouwen:

- In de spouwmuur achter een spouwgat, rooster of ventilatievoeg (= verticale spleet in metselwerk)
- Op de kopgevel waar de dakpannen over de rand steken
- Achter de dakrand via een kier aan de onderzijde
- Onder het dak, tussen dak en dakbeschoot
- Onder de dakpannen via een scheefliggende dakpan
- Achter gevelbeplating of -betimmering via een kier
- Achter een reclamebord tegen de gevel
- Achter een loszittende loodslab, bijvoorbeeld bij de schoorsteen of dakkapel
- In een schoorsteen achter een kier of rooster
- Achter luiken
- Achter of tussen de buitenzonwering
- In de balkonvloer (bij flats)

Afbeelding 4: Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen. Ook wordt een verblijfplaats vaak verschillend gebruikt gedurende het jaar.

Wettelijk kader

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd.

Op grond van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten; nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

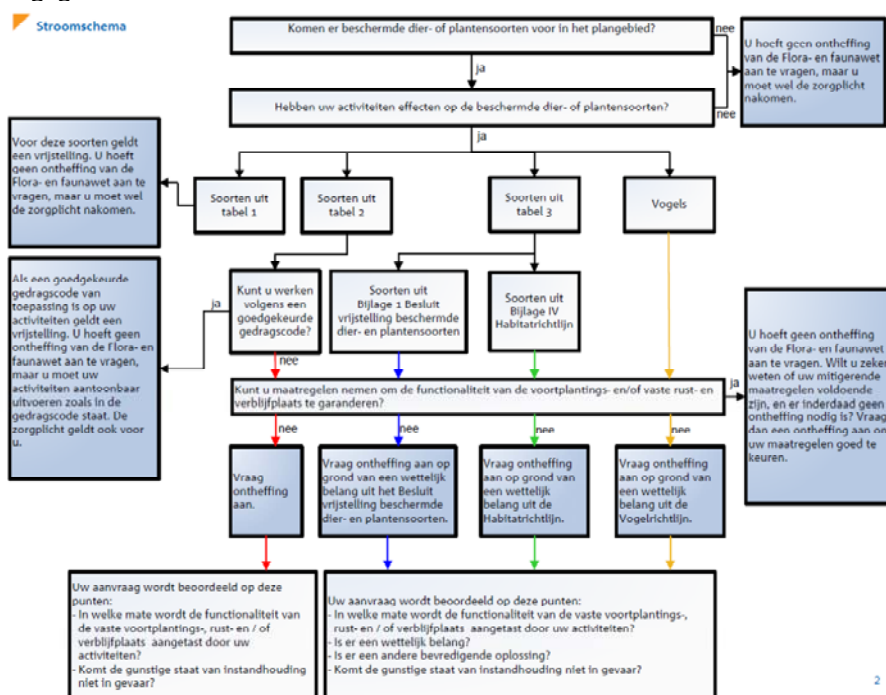
Wanneer een gebodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, dient men compenserende en/of mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen.

Deze maatregelen kunnen aan Dienst Regelingen in Dordrecht worden voorgelegd om te beoordelen. Wanneer de maatregelen afdoende worden bevonden zal Dienst Regelingen een zogenaamde positieve afwijzing geven.

Een ontheffing aangaande vleermuizen is alleen nog te verkrijgen als de activiteit binnen het kader van een belang valt dat in de Habitatrichtlijn wordt genoemd.

Ruimtelijke ingrepen (belang j) vallen hier sinds 2009 niet meer onder.

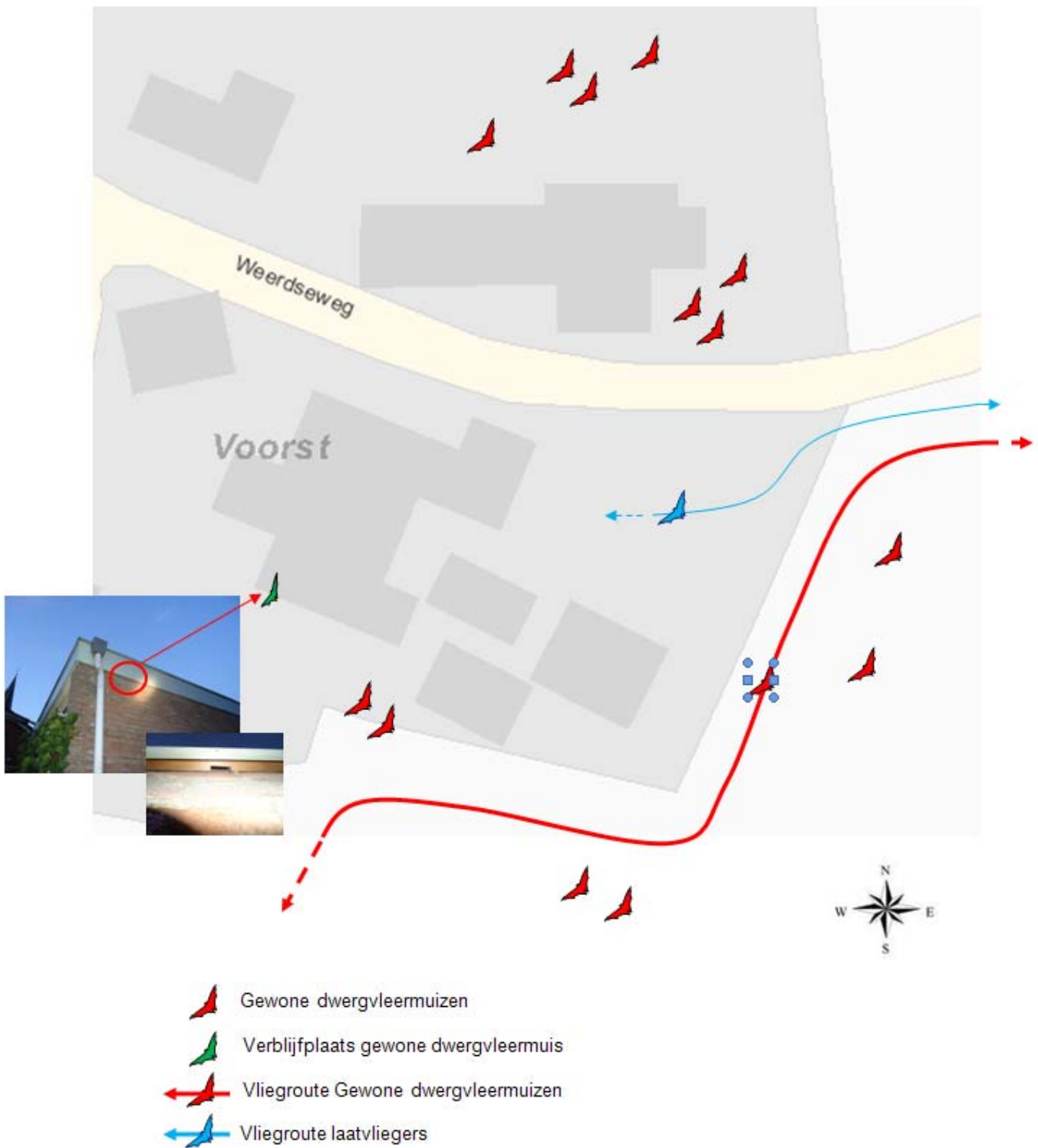
In het stroomschema hieronder worden de te volgen stappen schematisch weergegeven.

Afbeelding 5: Stroomschema beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (bron: site LNV).

BIJLAGE 2

KAART WAARGENOMEN VLEERMUIZEN

BIJLAGE 3

LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992

Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008

Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V., Utrecht 1997

Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004

Limpens H, e.a., Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003

Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986

Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol 2010

Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001

Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet:

Atlas Groen Gelderland

www.telmee.nl

www.vzz.nl

www.zoogdieratlas.nl